

3. Kořen

Zdroje ke studiu:

Novák J. a Skalický M. (2008): Botanika. Cytologie, histologie, organologie a systematika. - Powerprint, Praha.

Slavíková Z.(2002): Morfologie rostlin. – Karolinum, Praha.

výukový materiál PŘF MU – anatomická stavba kořene:

<https://www.sci.muni.cz/~anatomy/roots/html/intro.htm>

výukový materiál Mendlovy zemědělské univerzity,

kořen:

https://web2.mendelu.cz/af_211_multitext/obecna_botanika/texty-organologie-koren.html

Rostliny

cévnaté rostliny

kormus - tělo

- cévnaté výtrusné r.
- semenné r.
- kořeny

ploník, stélka

[http://atraktivnibiologie.upol.cz/docs/img/databaze/biologie_rostlin/3.%20Mechorosty/slides/Plon%C3%ADk%20zten%C4%8Den%C3%BD%20\(Polytrichum%20formosum\),%20L.%20Kincl,%202017.9.2007,%20Drahansk%C3%A1%20vrchovina.JPG](http://atraktivnibiologie.upol.cz/docs/img/databaze/biologie_rostlin/3.%20Mechorosty/slides/Plon%C3%ADk%20zten%C4%8Den%C3%BD%20(Polytrichum%20formosum),%20L.%20Kincl,%202017.9.2007,%20Drahansk%C3%A1%20vrchovina.JPG)

Ulva lactuca, stélka

sinicearasy.cz

bezcévné rostliny

thallus - stélka

- bezcévné r.
- st. jednobuněčná nebo mnohobuněčná
- diferenciací pletiv jen na velmi nízké úrovni (pokud vůbec)
- mechorosty – nejvyšší rozlišení stélky a diferenciací pletiv
- i výtrusné cévnaté r. mají během svého vývoje stélku (jako prokel)
- rhizoidy

Organogologie

vegetativní orgány

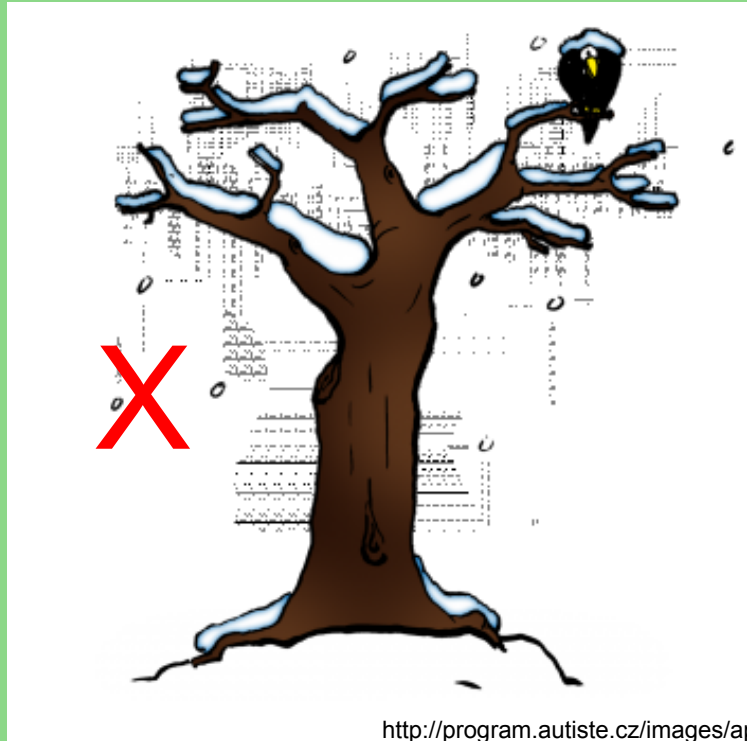
kořen

stonek

list

generativní orgány

květ, plod

<http://program.autiste.cz/images/aplikace/cas/rocní-období/zima/350x350/strom-zima.png>

PRÝT

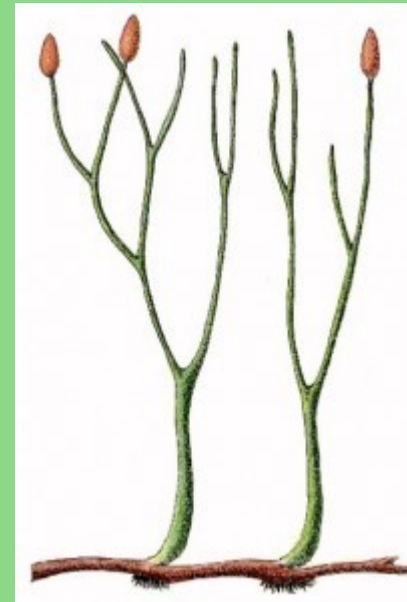
= stonek, list, květ i plod – tedy celá nadzemní část rostliny

Kořen - radix

funkce:

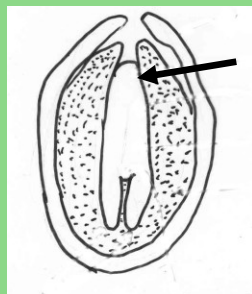
- čerpání vody s min. I.
- převod vody s min. I. do nadzemních č. r.
- syntéza aminokyselin
- symbióza s mikroorganismy a houbami
- upevnění rostliny v zemi

Rhyniophyta
praprýt

kořeny vznikly z praprýtu Rhyniophyt

řez semen smrku, schema

radikula
(kořínek)

přeslička

Typy kořenů:

radikula

hlavní kořen

postranní kořeny

adventivní (náhradní) kořeny

Kořenová soustava:

- alorhizie

(hl. kořen + postranní k. + adventivní k.)

- homorhizie

(hl. kořen redukován nebo chybí + adventivní k.)

- lipnicovité, cévnaté výtrusné r.

Foto: K. Dvořáčková

Foto: K. Dvořáčková

adventivní kořeny

adventivní kořeny vyrůstají z uzlin
(ne z článků)

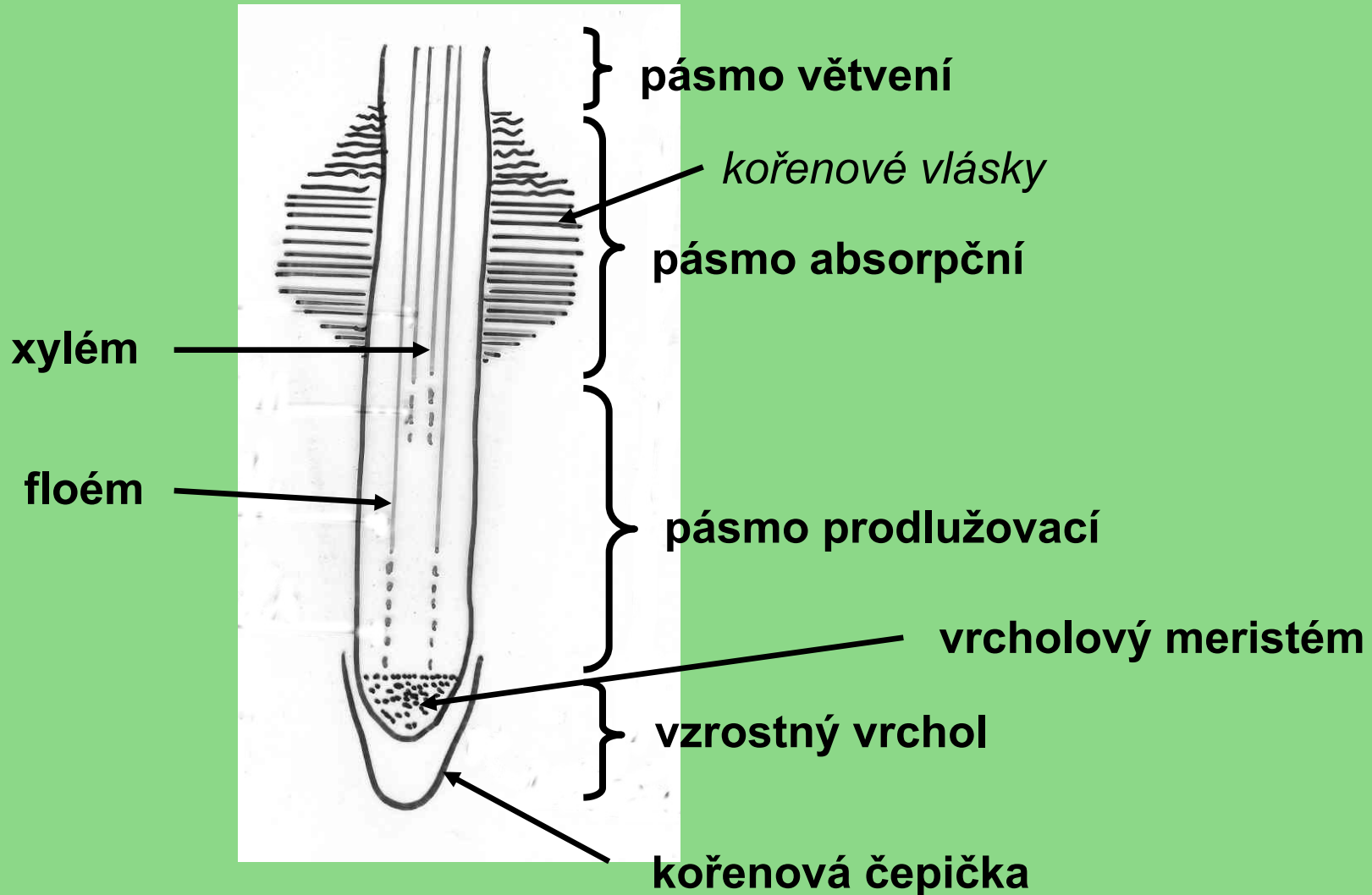
homorhizie
svazčité kořeny tvořené kořeny adventivními

kukuřice setá

Foto: B. Brabcová

Herbářová položka: A. Gajdošíková

Růstová pásma kořene

kořenová čepička

vrcholový meristém

David Webb

Zakládání postranního kořene
(v pericyklu)

Salix

banánovník

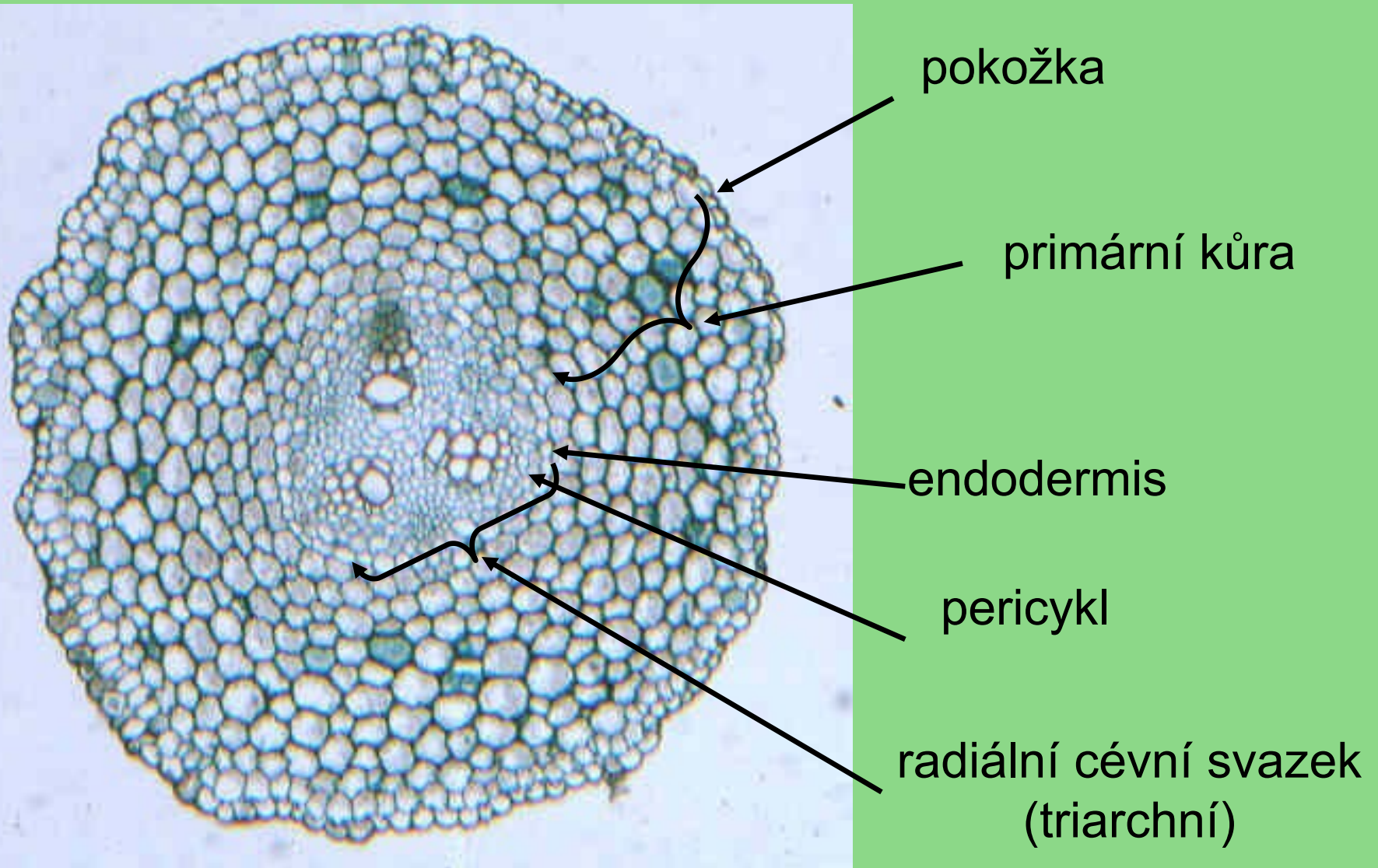
Kořenové vlásky - kukuřice

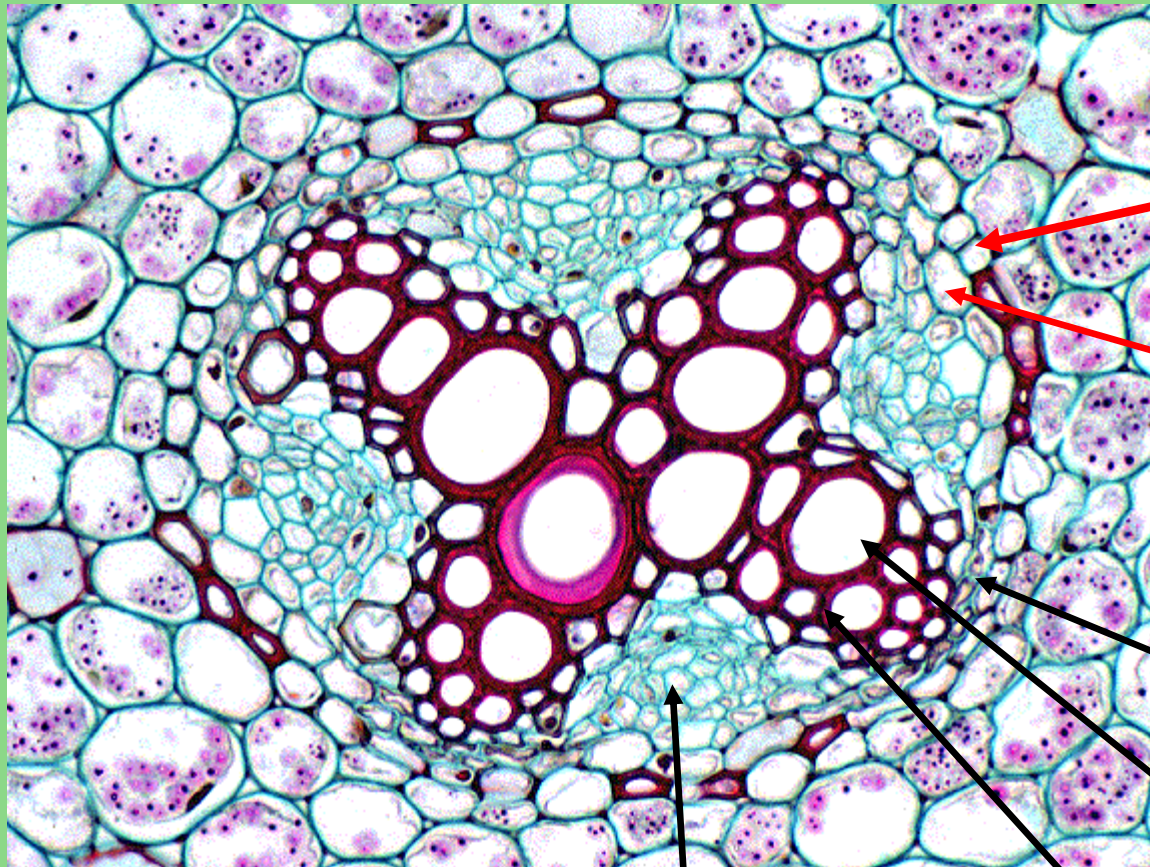
Primární stavba kořene

- pokožka – rhizodermis
- primární kůra – cortex
  - exodermis
  - mezodermis
  - endodermis
- střední válec - stéle
  - pericykl
  - cévní svazek

Primární stavba kořene

Primární kořen (radiální cévní svazek - tetraarchní) - pryskyřník

endodermis

pericykl

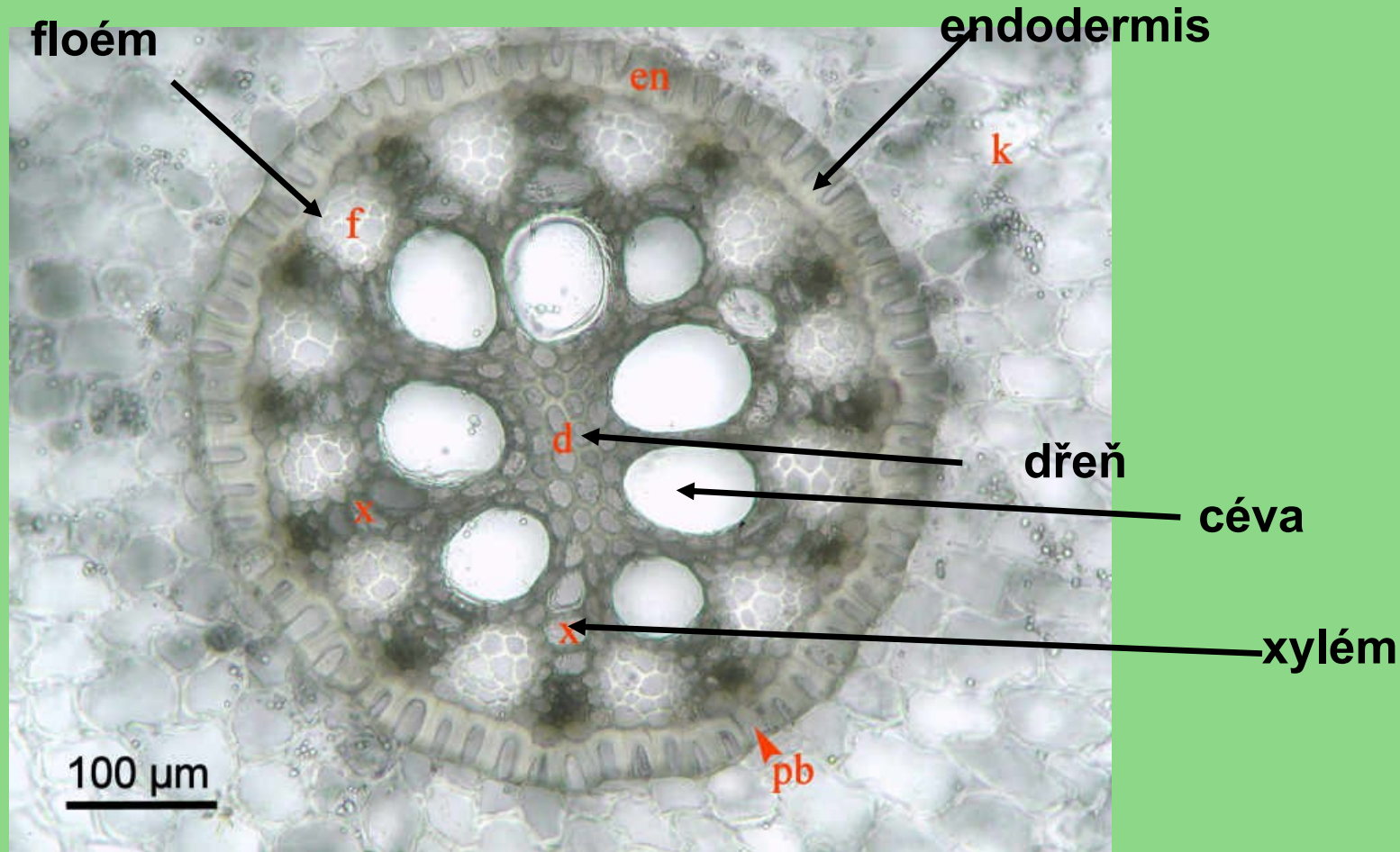
radiální cévní svazek

céva

lýko

dřevo

Kořen kosatce (ne oddenek) (adventivní, primární)

Druhotné tloušťnutí kořene

jen nahosemenné a dvouděložné r.

sekundární pletiva:

- **vodivá** = sekundární dřevo a lýko

(sekundární meristém = kambium)

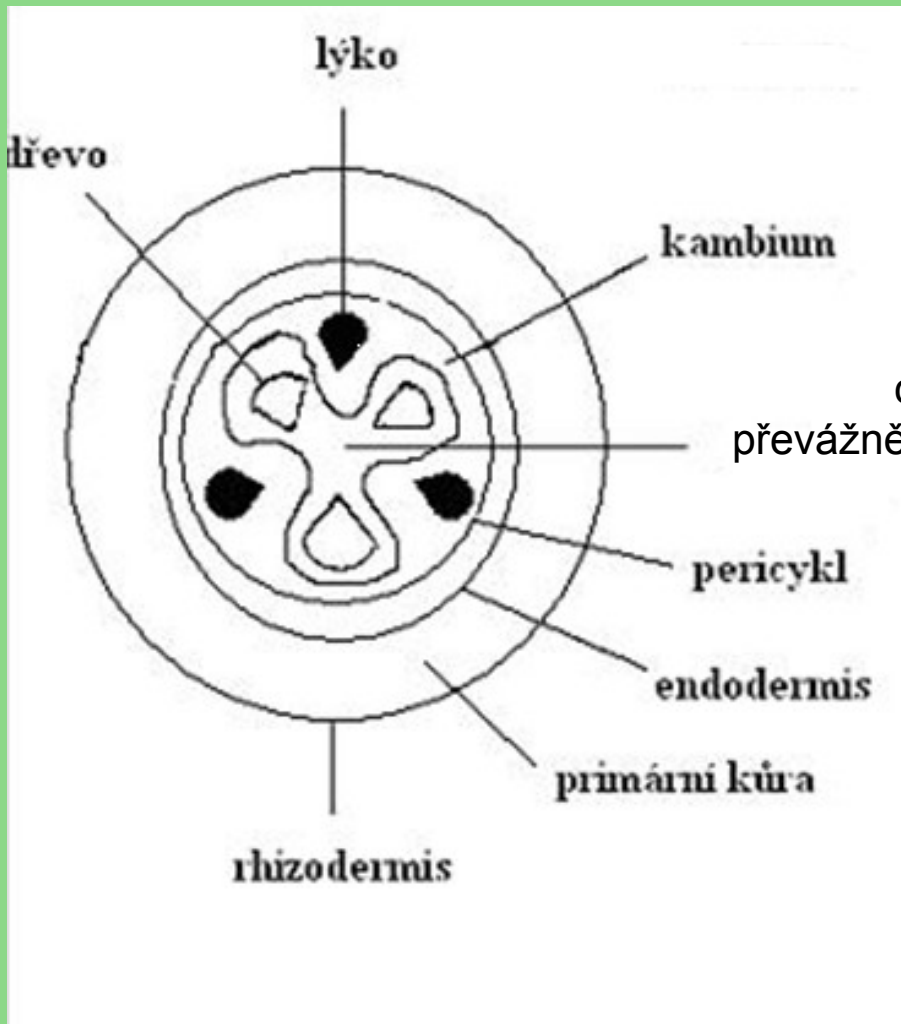
- **krycí** = sekundární kůra s korkovými vrstvami

(sekundární meristém = felogen)

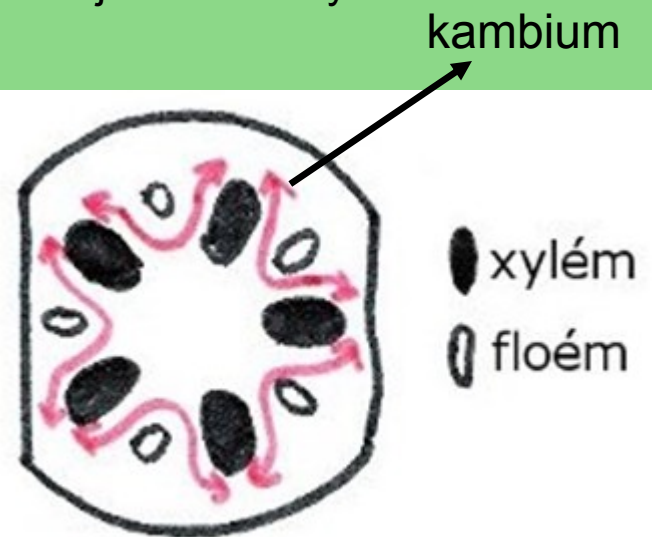
felogen produkuje druhotnou kůru s korkovými buňkami –
dohromady:

felogen + druhotná kůra = periderm

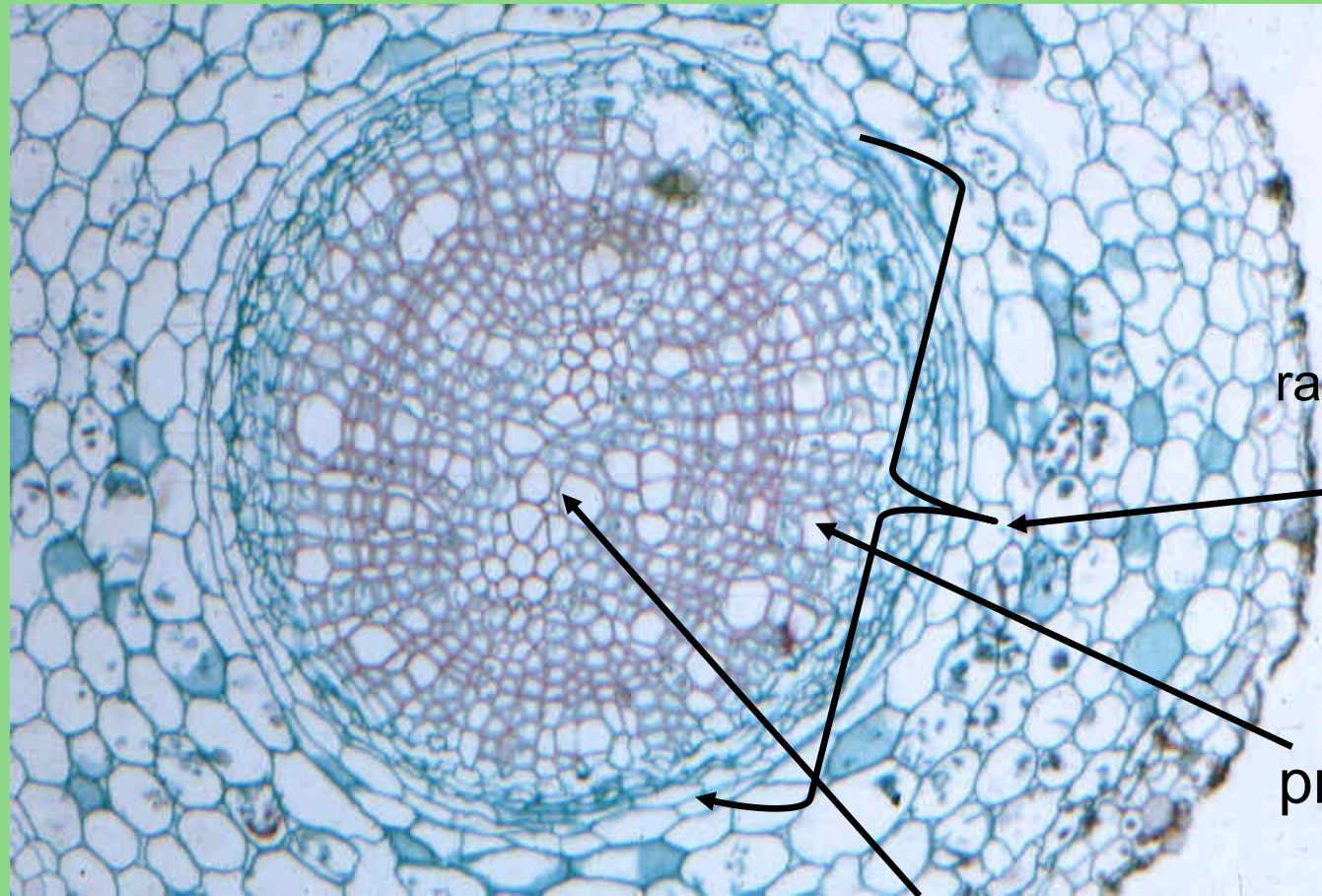
Kambium v radiálním cév. svazku kořene

centrální pletivo
převážně jen u jednoděložných r.

Sekundární kořen

radiální cévní svazek

primární dřevo

tulipánovník

sekundární dřevo

větvení kořene

1. vidličnaté větvení (plavuň, vraneček)

2. hlavní kořen a postranní kořen

kokoška pastuší tobolka

http://www.botanickafotogalerie.cz/highslide/images/large/66/Capsella_bursa-pastoris20.jpg

adventivní kořeny

kukuřice setá
Foto: B. Brabcová
Herbářová položka: A. Gajdošíková

Metamorfózy (přeměny) kořene

- dužnaté kořeny
- kořenové hlízy
- srdcový kořen
- svazčité kořeny
- stahovací kořeny
- sloupovité kořeny
- příčepivé kořeny
- zavlažovací kořeny
- pneumatofory
- kořenové adventivní pupeny
- haustoria
- mykorrhiza
- hlízky

kořenová hlíza

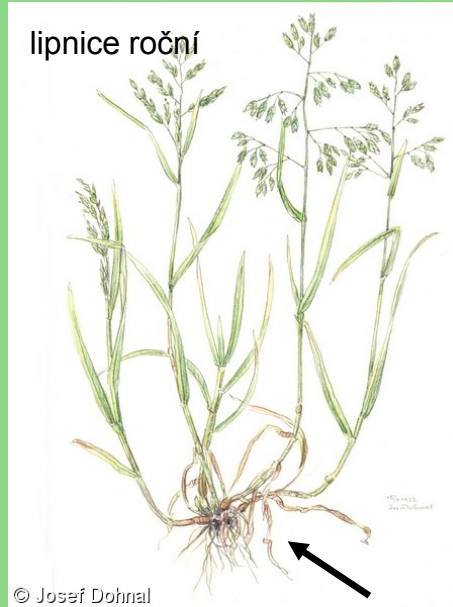
oršeň jarní

http://www.botanickafotogalerie.cz/highslide/images/large/30/Ficaria_verna_subsp._bulbifera16.jpg

svazčité kořeny

lipnice roční

http://www.botanickafotogalerie.cz/highslide/images/large/167/Poa_annua4.jpg

modřelec - stahovací kořeny

Foto: K. Dvořáčková

kořenová hlíza

příčepivé kořeny

břečťan popínavý

Foto: b. Brabcová

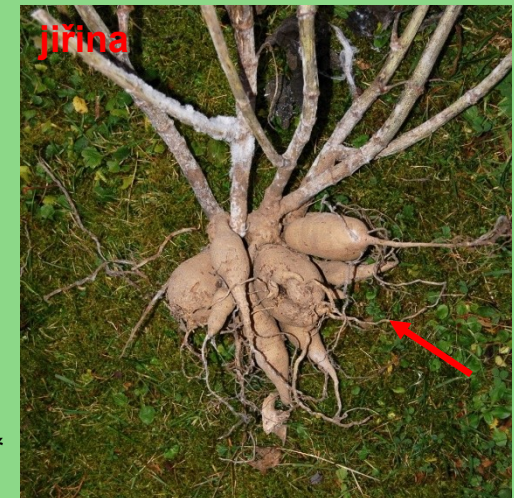

Foto I. Dvořák – časopis zahrádkář

<https://region.rozhlas.cz/sites/default/files/images/798541094c9890587d334fa569abf1c2.jpg>

Pneumatofory (adventivní dýchací kořeny)

Rozšíření:
Jihovýchod USA, Atlantské
pobřežní nížiny, Velké
tisovcové nížiny na Floridě,
Pobřežní nížiny Mexického
zálivu po jihovýchodní
Texas. Zdroj: botany.cz

Autor: Michael Rivera – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=33698293>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/42/Lake_Irma%2C_Lakeland_03.JPG/1024px-Lake_Irma%2C_Lakeland_03.JPG

tisovec dvouřadý

sloupovité kořeny

Autor: PJeganathan – Vlastní dílo, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=51428455>

Autor: Abdulkaleem md – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=26887951>

fíkovník bengálský

J. Asie, Austrálie, tropická Afrika

sloupovité kořeny se mění ve sloupovité kmeny, na nich vyrůstají další větve, z nich další sloupovité kořeny – výsledkem je mohutný strom s několika kmeny („lesík“)

Autor: Margaret Donald from Sydney, Australia – Banyan tree
IMG_9189, CC BY-SA 2.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=67117585>

zavlažovací kořeny – vzdušné kořeny

Monstera

<https://www.magazinzahrada.cz/wp-content/uploads/2019/05/monstera-1101x619.jpg>

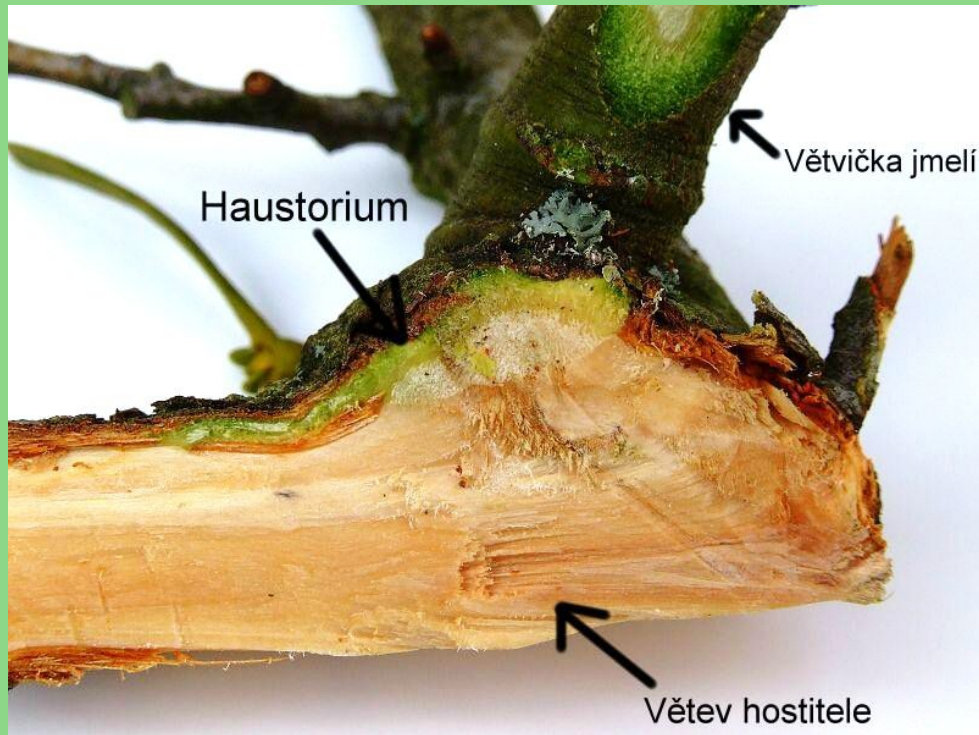
kořenové úponky

vanilka pravá

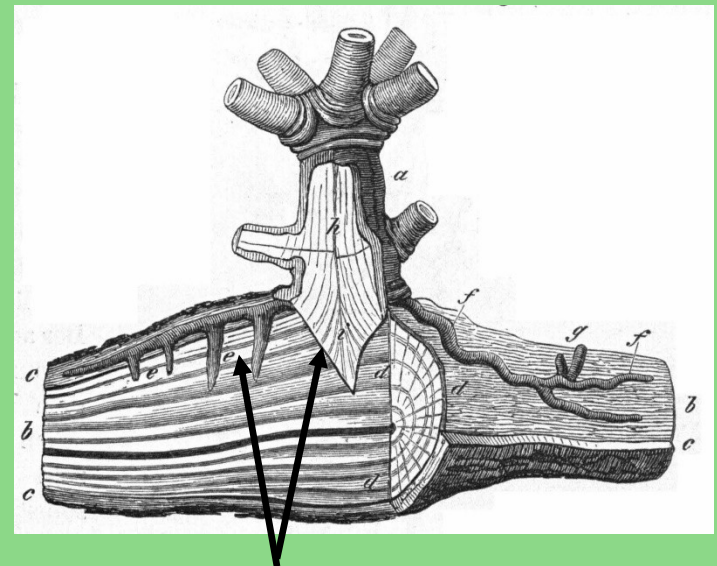
https://www.obyvat.cz/wp-content/uploads/2020/10/Vanilla_planifolia_Vanille-225x300.jpg

haustoria

https://botanika.wendys.cz/slovník/pict/o205_1b.jpg

Julius Sachs (1832-1897) – Julius Sachs:
Vorlesungen über Pflanzenphysiologie, zweite
Auflage, Leipzig 1887

pohružovací haustoria

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/91/Haustorium_Mistel_Sachs.jpg/1024px-Haustorium_Mistel_Sachs.jpg